

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 663/2024-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] zastúpeného advokátkou JUDr. Andreou Čechovičovou, Paulínska 17, Trnava, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 21T/118/2011 po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 565/2021 zo 14. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 21T/118/2011 po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 565/2021 zo 14. decembra 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Nitra **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Nitra **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. novembra 2024 v časti, ktorá bola uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 663/2024-13 z 10. decembra 2024 prijatá na ďalšie konanie, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v označenom

konaní po náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 565/2021 zo 14. decembra 2021 (ďalej len „predchádzajúci nález“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal mu finančné zadost'učinenie 20 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh, vyjadrenia okresného súdu a predchádzajúcich ústavných sťažností sťažovateľa vyplýva nasledovný skutkový stav:

3. Sťažovateľ je v napadnutom konaní pred okresným súdom v postavení obžalovaného z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c) a d) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona.

4. Dňa 17. októbra 2011 bola na sťažovateľa (vrátane ďalších šiestich osôb) podaná obžaloba. Konanie na okresnom súde sa vedie pod sp. zn. 21T/118/2011. Prvé hlavné pojednávanie bolo nariadené na 21. máj 2012. Po viacerých odročeníach hlavného pojednávania z dôvodu pracovnej neschopnosti predsedu senátu, prísediacich alebo bez udania dôvodu, ako aj odročenia verejného zasadnutia v súvislosti s rozhodovaním o žiadosti o prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu bol rozsudok okresného súdu vo veci sp. zn. 21T/118/2011 vyhlásený až 28. apríla 2014.

5. Krajský súd v Nitre 24. októbra 2014 uznesením rozsudok okresného súdu zrušil v celom rozsahu a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodovanie.

6. Po zrušujúcom rozhodnutí krajského súdu a vrátení veci okresný súd nariadil celkovo 23 termínov hlavného pojednávania, ale ani jedno sa nekonalo. Najčastejším dôvodom odročenia hlavného pojednávania boli procesné komplikácie s doručovaním predvolaní piatim obžalovaným vietnamského pôvodu, ale aj práceneschopnosť sudcov a ospravedlnenia advokátov. Sťažovateľ opakovane podával sťažnosti na prietahy v konaní na okresnom súde.

7. Sťažovateľ 4. septembra 2018 podal ústavnú sťažnosť, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. II. ÚS 471/2018 zo 6. júna 2019 (ďalej len „prvý nález“), v ktorom konštatoval prietahy v konaní pred okresným súdom a prikázal mu konať. Sťažovateľovi bolo priznané finančné zadost'učinenie 1 000 eur.

8. Od právoplatnosti prvého nálezu okresný súd nariadil 24 termínov hlavného pojednávania. S výnimkou piatich pojednávanií boli termíny zrušené a odročené kvôli vzniknutej pandemickej situácii, neprítomnosti prísediacej alebo z dôvodov na strane obhajcov. Okresný súd uznesením z 27. apríla 2020 rozhodol, že trestná vec štyroch obžalovaných vietnamského pôvodu bude vylúčená na samostatné konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 21T/36/2020. V trestnej veci sťažovateľa vykonal okresný súd hlavné pojednávanie 24. júna 2020, 22. júla 2020 a 24. augusta 2020.

9. Sťažovateľ opakovane podával sťažnosti na prietahy v konaní. Dňa 24. septembra 2021 podal sťažovateľ na ústavnom súde v poradí druhú ústavnú sťažnosť, o ktorej ústavný súd rozhodol predchádzajúcim nálezom, v ktorom konštatoval prietahy v konaní pred okresným súdom a priznal mu finančné zadost'učinenie 1 000 eur.

10. Od právoplatnosti predchádzajúceho nálezu (18. januára 2022, pozn.) okresný súd nariadil 20 termínov hlavného pojednávania. Z nich bolo 9 vykonaných, zvyšné boli odročené z dôvodu

pandemickej situácie (v jednom prípade), neprítomnosti prísediacej (v troch prípadoch), neprítomnosti iného obžalovaného zo zdravotných dôvodov (v štyroch prípadoch) alebo z dôvodov práceneschopnosti sudcu (v troch prípadoch). Okresný súd rozhodol vo veci v poradí druhým rozsudkom 29. novembra 2023, ktorým bol sťažovateľ uznaný za vinného a bol mu uložený trest odňatia slobody. Rozsudok napadol sťažovateľ 4. decembra 2023 odvolaním. Odvolania podali aj ďalší dvaja obžalovaní. Ústavný súd ďalej zistil, že spis bol 17. januára 2025 predložený krajskému súdu. Uznesením z 1. apríla 2025 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu z 29. novembra 2023 a vec mu vrátil, aby vec znova prejednal a rozhodol. Okresný súd nariadil hlavné pojednávanie na 14. máj 2025.

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že do dnešného dňa nebolo v jeho trestnej veci právoplatne rozhodnuté, pričom od podania obžaloby až dosiaľ uplynulo viac ako 13 rokov. Sťažovateľ zdôrazňuje, že ani v jednom prípade nedošlo z jeho strany k zmareniu hlavného pojednávania. Neprimerané prieťahy v napadnutom konaní sú spôsobené výlučne postupom okresného súdu a jeho nečinnosťou. Sťažovateľ vytkol, že po podaní odvolania spis doteraz nebol predložený krajskému súdu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

12. V podaní doručenom ústavnému súdu 17. januára 2025 okresný súd uviedol chronologický prehľad úkonov uskutočnených v priebehu napadnutého konania. K obsahu ústavnej sťažnosti uviedol, že zo samotného predmetu konania je zrejmé, že ide o vec skutkovo a právne zložitú s cudzím prvkom. K namietanej dĺžke konania značným spôsobom prispeli obžalovaní vietnamskej národnosti, ktorých postoj nemohol okresný súd z procesného hľadiska ovplyvniť (pre uplynutie celkovej lehoty väzby, a tým aj nemožnosť vydania zatykača), a tiež z dôvodu, že sa súdu nepodarilo doručiť predvolania na ich adresy známe zo spisu. Po vyhlásení bol v poradí druhý rozsudok vypracovaný v rámci zákonnej lehoty po jej predĺžení, bol zabezpečený jeho preklad do vietnamského jazyka (pre jedného z obžalovaných, pozn.) a 26. februára 2024 bol doručovaný. Práve obžalovanému vietnamskej národnosti sa rozsudok nepodarilo doručiť na jeho adresu v mieste bydliska, a to ani prostredníctvom orgánov Policajného zboru. Dňa 19. septembra 2024 obhajca tohto obžalovaného oznámil adresu v Nemeckej spolkovej republike, kde sa mal obžalovaný v tom čase zdržiavať. Rozsudok bol následne obžalovanému doručený 22. novembra 2024 (podľa medzinárodného sledovania zásielok, doručienka sa však nevrátila). Spis je pripravený na predloženie krajskému súdu, o čom bol sťažovateľ informovaný 14. októbra 2024. V dobe po právoplatnosti predchádzajúceho nálezu nebol okresný súd nečinný. Prieťahy v konaní boli spôsobené prekážkami vo vykonaní hlavného pojednávania z dôvodu správania procesných strán. Na rozdiel od spoluobžalovaných sa však sťažovateľ nijakým spôsobom nepodieľal na predlžovaní napadnutého konania. V súvislosti s požadovanou sumou finančného zadosťučinenia poukazuje okresný súd na skutočnosť, že dostatočnou formou kompenzácie môže byť aj zmiernenie trestu (v prípade uznania viny), čo okresný súd v prípade sťažovateľa aj aplikoval.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

15. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je trestnoprávne konanie o obžalobe proti sťažovateľovi a ďalším dvom obžalovaným (po vylúčení štyroch spoluobžalovaných osôb s cudzou štátnou príslušnosťou uznesením z 27. apríla 2020). Ústavný súd rovnako ako v predchádzajúcom náleze konštatuje, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a tvorí súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Z hľadiska skutkovej zložitosti ústavný súd pripúšťa, že k predĺženiu konania mohlo čiastočne prispieť, že v napadnutom konaní bolo obžalovaných viacero osôb, opakovaná neprítomnosť dvoch z nich na hlavnom pojednávaní, ako aj nepriaznivá pandemická situácia. Obžalovaný s cudzou štátnou príslušnosťou následne opustil územie Slovenskej republiky, v dôsledku čoho bolo potrebné doručovať zásielku obžalovanému do cudziny. Avšak ani tieto skutočnosti samy osebe neodôvodňujú doterajšiu *prima facie* neprimeranú dĺžku trestného konania.

16. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania pre obvineného (rozsudok ESLP vo veci Bagetta v. Taliansko z 25. 6. 1987).

17. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci v období po právoplatnosti predchádzajúceho nálezu ústavného súdu, ústavný súd neidentifikoval na strane sťažovateľa postup majúci negatívny vplyv na dĺžku konania. Toto tvrdenie potvrdil aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení.

18. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 182/08, I. ÚS7/2011). V okolnostiach danej veci pri sústredenejšom a najmä efektívnejšom postupe okresného súdu bolo možné stav právnej neistoty vyvolaný dlhodobým nerozhodnutím trestnej veci odstrániť podstatne skôr. Opakované vyslovenie porušenia práv sťažovateľa postupom okresného súdu v napadnutom konaní v predošlých nálezoch ústavného súdu a jeho príkaz konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov totiž vyžadoval od okresného súdu, aby napadnutému konaniu venoval zvýšenú pozornosť, čo sa však v okolnostiach preskúmaného prípadu nestalo. Vec nebola predložená odvolaciemu súdu ani po 12 mesiacoch od podania odvolania, čo je aj napriek skutkovým okolnostiam veci neudržateľné. Ústavný súd zdôrazňuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je v okolnostiach danej veci neakceptovateľné, aby napadnuté konanie, obzvlášť ak ide o trestné konanie, nebolo ani po 13 rokoch právoplatne skončené, a pri takejto dĺžke konania už nemá až tak význam vyhodnocovanie čiastkových období nečinnosti ocitnutejších sa v tieni celkovej dĺžky konania.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené. Napriek uvedenému ústavný súd okresnému súdu neprikázal konať bez zbytočných prietahov, keďže príkaz súdu konať bol už uložený prvým nálehom.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

21. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Sťažovateľ sa domáha aj priznania „*exemplárneho*“ primeraného finančného zadosťučinenia 20 000 eur, čo odôvodnil pretrvávajúcim stavom svojej právnej neistoty. To sa odzrkadlilo aj na jeho zdravotnom stave.

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti

aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd zohľadnil konštatovanú nečinnosť okresného súdu a jeho neefektívnu činnosť po predchádzajúcom náleze ústavného súdu, dĺžku trvania napadnutého konania a skutkovú zložitost' veci. Vzhľadom na uvedené ústavný súd považoval priznanie 1 500 eur pre s'ťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'učinenia ústavný súd návrhu s'ťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Trove konania

24. Zistené porušenie ústavných práv s'ťažovateľa odôvodňuje, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti okresného súdu nahradiť s'ťažovateľovi v určenej lehote trovy konania na účet jeho právnej zástupkyne (bod 3 výroku tohto nálezu).

25. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokátky (ktorá nie je platiteľom dane z pridanej hodnoty, pozn.) v celkovej výške 713,96 eur, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby (vykonaných v roku 2024) po 343,25 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej s'ťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur].

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2025

Robert Šorl
predseda senátu